

МЕЖДУНАРОДНИТЕ ПАРТНЬОРСТВА В ОТБРАНАТА ВЪЗМОЖНОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

Капитан 1 ранг О. Р. Свилен Илиев Александров
Съюз на офицерите от резерва „Атлантик”

Доклад на национална научна конференция на тема “Колективната и националната сигурност и отбрана в контекста на динамичните промени в геополитическата среда и по-рационалното използване на намалените отбранителни разходи в страните от НАТО и ЕС”

30 януари 2012 г., Централен военен клуб – София

Уважаеми дами и господа,

Пълноправното членство на България и Румъния в НАТО и участието на по-голямата част от съседните страни в “Партньорство за мир” допринесоха в значителна степен за повишаване на сигурността на региона и отделните нации, но това доведе и до необходимостта от стриктното изпълнение на поетите ангажменти към Алианса. Вече осезателно започна да се чувства необходимостта от съответното разпределение на отговорностите между държавите-членки при съвместното гарантиране на мира.

В допълнение към това се появиха и нови ангажменти, свързани с пълноправното членство в ЕС и необходимостта от изграждането на способности за участие в съвместни операции и охраната на нашите национални граници като външна граница на съюза. Ролята на България в тази област не само силно нарасна, а и необходимостта тя да дава по-голям и реален принос стана силно осезаема. Вече всички в Европа очакват от нас да гарантираме не само нашата, а и тяхната сигурност. В условията на динамично развиващия се свят, икономическата криза обхванала региона и сериозните финансови затруднения във всички области на обществения ни живот, е много трудно да се поддържат необходимите способности на въоръжените сили, достатъчни за гарантиране на националната сигурност на страната, изпълнение на задълженията към ЕС и поетите ангажменти към НАТО.

В Актуализирания план за организационно изграждане и модернизация на Въоръжените сили (Постановление № 54 на МС от 21.03.2008 г.) се дават заключения относно наличието на дефицит на способности: *„Нарасналите в количествено и качествено отношение изисквания към въоръжените сили за придобиване на нови оперативни способности и допуснатото по ресурсни и организационни причини забавяне в тяхното придобиване доведе до дефицит от способности. Това намалява*

капацитета на въоръжените сили да изпълняват задачите си по отбранителната роля (мисия) и не съответства на политически поетите от страната ни ангажименти в осъществяването на отбранителната политика на съюзите, в които България участва.”¹ Въпреки, че с Постановление № 333 от 29 декември 2010 г. е приет нов «План за развитие на Въоръжените сили на Република България», със заложен в него дял на бюджета на министерството на отбраната от brutния вътрешен продукт до 2014 г. не по-малък от 1,5 на сто, става ясно, че след тази дата не са настъпили съществени изменения в способностите за отбрана, тъй като бюджетът на МО непрекъснато намалява. За това развитието на обстановката през последните няколко години, свързана с проблематиката на отбраната на страната, кара част от българските експерти да поддържат тезата, че въпреки нашето пълноправно членство в НАТО и ЕС не сме се почувствали много по-сигурни. До сега всички провеждани реформи в БА са водели само до механични съкращения и по този начин постепенно нашите способности за гарантиране на националната сигурност са намалели, а освен това не сме напълно сигурни, че в случай на нужда ще можем да се възползваме своевременно от колективната отбрана.

Пропуските в способностите на ВС от държавите в ЕС като цяло са сериозно дискутирани на най-високо ниво. Така например Ник Уитни - първият изпълнителен директор на Европейската агенция по отбраната, в своята студия „Да съживим европейската политика за сигурност и отбрана” казва: „Протакането, слабата координация и хроничните отсъствия на някои страни-членки възпрепятстват способността на съюза да неутрализира действителните заплахи за сигурността...”²

В доклада няма да се спирам на въпросите, свързани с многонационалността в отбраната като необходимост. С членството на страната в НАТО и ЕС отговора на този въпрос няма алтернатива. Тук ще си позволя да цитирам думите от доклада на министъра на отбраната Аню Ангелов, изнесен на Националната конференция на 29 март 2011 г. в София: „Още от началото казах, че трябва да се насочим към нови пътища за постигане на нашите цели ..., а именно – многонационалните решения в изграждането, развитието и поддържането на отбранителни способности”³. В тази връзка по-скоро искам да засегна въпроса за

¹ Постановление на МС № 54 от 21 март 2008 г. Обн. ДВ. бр.33 от 28 Март 2008г., <http://tax.bg/bg/laws/ldoc/2135584171>

² Ник Уитни, „Да съживим европейската политика за сигурност и отбрана” – www.ecfr.eu/page/-/BG_ESDP_Executive_SummaryBG.pdf, 2012

³ Аню Ангелов, Доклад на Националната конференция на тема „Интелигентната отбрана: националната отбранителна политика и инвестициите в отбраната през второто десетилетие на 21-ви век”, София, ЦВК, 29 март 2011г.

стъпките, които бихме могли да предприемем в областта на многонационалните партньорства за да се запълнят някои „пукнатини“ в нашата отбрана, породени преди всичко от финансовата неосигуреност, но така също и от протичащите процеси на трансформация на отбраната и всеобщата глобализация.

Ясно е, че за в бъдеще, на фона на скоростта на развитие на процесите в областта на политиката за сигурност и отбрана, е необходимо да се приложи друг подход за гарантиране на националната сигурност, при който, чрез изграждането на способностите на съюза и чрез прилагането на нов тип обвързване на концепции, способности, хора и организации, да се постигне оптимално използване на съюзните и собствените възможности за отбрана. Това е подхода на трансформацията, който би могъл да се реализира единствено в многонационални рамки и в който задължително трябва да участваме. Процеса на многонационално коопериране в НАТО и ЕС не може да се разглежда изолирано от процеса на трансформация. За това в областта на отбраната са особено важни европейските виждания относно реализацията на трансформацията на ВС.

Ако приемем, че със засилване на многонационалността в отбраната, в смисъла на многонационални или интегрирани решения (колективни придобивки) за достигането на определени способности, можем да запълним някои от най-големите „пробойни“ (поради факта, че нямаме национален ресурс за това), то би било целесъобразно да преценим какви са приоритетните области и съответно ориентировъчните възможности и ограничения за нашето участие в този процес. За да можем да направим тази преценка е необходимо да знаем кои области са приоритетни като цяло в рамките на европейската политика за сигурност и отбрана. За целта ще се спра на резултатите от изследване на Института за европейска политика в Берлин, проведено по поръчка на ЕС, където е дадена кратка характеристика на способностите на ВС на европейските държави за колективна отбрана и са формулирани приоритетните области.

Характеристика на способностите на ВС на европейските държави за колективна отбрана

Анализирането на състоянието на ВС на европейските държави показва, че все още има значителни пропуски в техните способности (например в областите мобилност и преместване, командни, комуникационни и информационни системи, разузнаване и събиране на сведения) и че между държавите-членки на ЕС съществува разминаване в профила на военните капацитети, който не отговаря на предписаните актуални изисквания на НАТО. Причината за това се намира най-вече в недостига от обвързване, разминаващите се национални интереси, липсващи импулси на политическото ръководно ниво и финансови

затруднения в държавите от ЕС. При това държавите членки са настроени по много различен начин и в различна степен към процеса за подобряване на способностите. Докато Великобритания променя вече съществено способностите си чрез собствени усилия, положението за много други членки на ЕС е значително по-различно. За тях кооперирането в европейски и атлантически контекст предлага значителен шанс за развитие на способностите, без да е необходимо съществено повишаване на бюджетите за отбрана.

*„Необходимостта от нов подход се обуславя от това, че ЕС не може да изпълни своите отбранителни амбиции и поетите ангажименти за нарастване на военния капацитет.”*⁴ - посочва Ник Уитни в цитираната по-горе студия. Многонационалното коопериране и интеграция могат да допринесат за опазване на националните ресурси и по съгласуван начин така да насочат профила на способностите, че да може да се постигне военната способност за отбрана и участие в мисии. Целта трябва да е преди всичко ВС на европейските държави да станат “мрежово съвместими” и да се генерират съответните способности в областта на мрежовото подпомагане. При това е абсолютно необходимо подобро съгласуване и планиране между европейските държави. В този аспект е важно и идентифицирането на областите от военни способности, които от стратегическа гледна точка са приоритетни за ЕС- това са областите командване, разузнаване, комуникации, логистика/снабдяване, (стратегически) транспорт, обучение и тренировка, както и изследване и развитие.

Икономически погледнато, положението в почти всички държави-членки е еднакво. Не се очаква повишаване на бюджетите за отбрана. Не се очаква и драстичен спад. В тези рамки ще се работи и в близките години. Според схващанията на водещи европейски специалисти в областта на отбраната, спешно е необходимо европейско съгласуване на мероприятията по реструктуриране на ВС и планиране на процеса на снабдяване. Те считат, че към момента това, което се наблюдава като цяло в Европа в областта на отбраната и въоръжението, може да се характеризира отчасти като “пилеене на пари”. При това основният проблем не е дублирането между ЕС и НАТО, а дублирането вътре в ЕС. Този европейски “лукс” няма как да продължава повече и за всяка държава от ЕС предстоят болезнени решения за това, от какво трябва да се откаже за в бъдеще. За постигането на нужните способности може да се подходи по различен начин, но се счита, че с най- обещаващ успех за решението на проблема е модела на интегрираната връзка, т.е. на колективните придобивки.

⁴ Ibid 2

Многонационално коопериране и интеграция във военната област

В областта на политиката за сигурност и отбрана циркулират от години предложения за многонационално коопериране и интеграция. В тази връзка в студията на Института за европейска политика в Берлин са формулирани някои нови схващания и предложения във вид на концепция за многонационално коопериране и интеграция във военната област в ЕС. Тази концепция обхваща основно два комплекта предложения за интеграция на европейските ВС:

Комплект I: Политически и институционални мерки:

Обхваща предложения за политическите и институционални реформи и инициативи, които целят повишаването на ефикасността на сигурността и отбраната в рамките на ЕС.

Предлага се създаването на органи със съответни правомощия, ясни и облекчени процедури за вземане на решения и осигуряване на бюджет, с цел повишаване на ефикасността в рамките на ЕС и при дву-и многонационални споразумения.

Комплект II: Система на европейски модули за ВС (Модули на многонационалното коопериране и интеграция във военната област).

Обхваща предложения на мероприятия за многонационално коопериране в приоритетни области от теми и проблеми във връзка с подобряването на европейските военни способности.

Предлага се сформирването на модули в основните области на военните способности. Модулите не са нови институционални структури, а гъвкави концептуални организационни форми, в които участват различни държави от ЕС, които работят съвместно в една област на способностите. Затова те се обвързват със съществуващи институционални структури на ЕС. Предимството на модулите е и в това, че те са способни да се развиват, т.е. участващите държави са в състояние в течение на времето да задълбочават кооперирането и интеграцията, да ги разширяват с нови полета и да приемат нови членове, без да е необходимо да променят модула като такъв.

Критериите за избора на модулите са:

- политическата и стратегическа конвергенция
- евро-атлантическата съвместимост,
- способността за обвързване в мрежа
- важността на трансформацията
- **спестяването на средства**
- поуците от опита на многонационалното коопериране и интеграция.

Предлага се модулите да отговарят на основните дефицити от способности на ВС или на установени липси и пропуски и да бъдат сформирани в система от 8 приоритетни за многонационално коопериране области, а именно:

Приоритетна област 1: Трансформация

Ядро на концепцията е модулът за трансформация, който съдържа предложения за *европейска стратегия за трансформацията* и *пътната карта на трансформацията*.

Тук се прави извода, че би било лекомислено да се гради върху развитата от САЩ концепция за трансформация и да се инвестира в такива оръжейни продукти, които в течение само на няколко години могат да се окажат отживелица. Много повече е в интерес на Европа да формулира на база на европейското *Level of Ambition*, както и на европейската стратегия за сигурност, собствени представи и цели на трансформацията и заедно с това да постави европейски акценти по въпросите на бъдещото развитие на ВС. От изключителна важност се очертава адаптирането на концепцията за *Network Centric Warfare (NCW)* за операции в областта на опазване на мира и за след конфликтното възстановяване. Счита се, че мобилни, действащи в мрежа комуникационни и информационни платформи могат да се поделят с цивилни организации, като *Червения кръст* или *Агенцията за бежанците към ООН*.

Предлага се обобщеноевропейска “Пътна карта на трансформацията” , която да обхваща: - краткосрочни мерки (в течение на три години); - средносрочни мерки (в течение на шест години); - дългосрочни мерки (в течение на 15 години).

В този модул се предвижда и разширението на матрицата за оценка на оръжейните проекти, която обхваща **шест категории за критерия “годност за NCW”**. Това означава, че планове и проекти, които не са годни за NCW, с оглед на тези недостатъци трябва да се модифицират, доколкото е възможно, а ако това не може да стане, да се зачеркнат от списъка на бъдещите планове.

Модулът е отговорен и за изследването и развитието на нови технологии, свързани с трансформацията. Като най-важните технологични области, в които се препоръчва да се инициират съвместно финансирани изследователски проекти са:

- Твърда криптография
- Сателитно-подпомагани комуникационни и изследователски технологии
- Базиран на IPv6 мрежови структури (както и на ниво сензори, оръжейни системи и командване)

- Миниатюрна сензорика (нано- роботи, биологични контролируеми системи)
- Високоенергетични микровълнови и лазерни оръжия
- Радарни, инфрачервени и абсорбиращи светлината вещества (Stealth-технология)
- Сателитноподпомагана хиперспектрална технология
- Системи за управление на данни и информация (вкл. Data Mining-, Data Fusion-, Decision Support - Tools)
- “Интелигентно” облекло (маскировъчни, животопредпазващи и спасителни системи)

Модульът се концентрира основно върху развитието на “мрежово подпомагани способности” (‘Network Enabled Capabilities’) за да се реализира по този начин “добавена стойност от мрежата”. Тук попадат всички онези системи, които показват висока степен на заменяемост (plug-in способност), както и на базата на концептуално и доктринално обвързване имат висока степен на съвместимост.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Трябва концептуално да се промени посоката на всички видове ВС, длъжности и подразделения.
- Целесъобразно е този процес да се ръководи от една високопоставена длъжност, “Отговарящ за трансформацията” с висок ранг с основна цел - разработване на концепции и доктрини, както и прилагане на важните за трансформацията действия на национално и на ниво НАТО.
- Дефиниране на националния персонал за кръглата маса (*Roundtable of European Defence Transformation*) и прикрепянето му трайно в щата на ВС.
- Трансформацията да стане твърда съставна част в обучението на офицерите.

Приоритетна област 2: Способности за командване и управление (command & control) и комуникации

Тук се залага основно на обвързването в мрежа на националните главни квартири. С досегашното изграждане на национални главни квартири се целеше изключителен напредък, поради което не се очакват стъпки в посоката на създаване на самостоятелна европейска оперативна главна квартира (ОНQ). Освен това не могат да се направят спестявания, защото никоя страна не би се отказала от националните си структури и институции. Прави се заключението, че ЕС ще трябва да се концентрира върху **съвместната работа между националните главни квартири**. Затова се счита, че сега е много по-спешно да се осъществи създаването на сигурни информационни и комуникационни връзки между въпросните

ОНQ на държавите от ЕС и EUMS. Като първа стъпка могат да се свържат в мрежа командванията на операциите.

Отчита се, че без самостоятелна главна квартира (ОНQ) на ЕС, с твърди структури неизбежно ще трябва да се има пред вид повече предварително време за привеждане в оперативна готовност на съответната включена в състава национална ОНQ. За да се избегне този проблем, както и за да се осигури отчитането на опита от кооперирането при командването на операциите, дори при ротиращ модел на гарнизон, трябва да се приеме ОНQ- Manning Guide (съществува проект), който ще определи постоянното ядро на международния персонал и неговите задачи.

Освен това, особено в системите за командване и управление на старите и новите НАТО-държави, има все още съществени разлики. Те са обусловени основно поради **различните командни философии**, като:

- Ориентирани по мисията /Тактика на задачите
- Ориентирани към Проблема/целите
- Ориентирани към заповеди

При това, изискванията към капацитета на системата при различните модели за командване и управление се различават съществено.

Нека предположим, че качеството на осигуряваната информация е еднакво при всички модели. Относно количеството е ясно, че колкото по-централизирано е вземането на решение, толкова повече информация е нужна в по-висшите щабове, което обуславя необходимостта от по-големи подробности при всяко донесение за изменение в обстановката.

Има обаче големи разлики и в изискванията за честотата, с която трябва да се докладва за тези изменения:

- При системите свободни от контрол, където командващия не следи директно хода на събитията, се изискват по-редки донесения за настъпилите изменения, особено когато те не са съществени.
- Двата подхода, при които се издават специфични насоки и указания, съответно за ограничаване на проблемите и за разрешаване на проблемите, изискват умерено чести доклади.
- Цикличното командване е характерно с периодични доклади през регулярни интервали.
- Интервенционистките и селективните(избирателни) системи за командване и управление, които са насочени към доказване на необходимостта от дадено действие се нуждаят от почти непрекъсната информация за измененията в обстановката и съответно непрекъснат поток от донесения, което прави изискванията към капацитета на тези системи много високи.

Необходимите способности на системата за командване и управление за обработка на информацията при различните модели също

варира в широки граници. Това включва получаването на входящите данни, трансформирането им във вид с който системата С2 може да работи, и извършването на необходимите действия и разчети за подпомагане вземането на решение. И понеже обемът на входните и изходните данни, които се обработват е най-малък при системите свободни от контрол, нужният капацитет за обработка при тях също е малък. Той нараства с нарастване степента на централизация.

Макар, че съществува широк избор на варианти как информацията да бъде разпределяна с помощта на най-новите технологии, то всеки път, когато бързината на вземане на решение е от съществено значение, тогава е подходящо създаването на автоматизирани подходи в работата. В системите свободни от контрол количеството вътрешна информация, която трябва да се обработи е сведено до минимум и е максимално при системите, които изискват издаване на заповеди от горе, особено при интервенционисткия модел. По същия начин стои въпроса и с генерираното количество изходни данни и следователно с информацията за съгласуване и координиране на действията, както и за разясняване на задачите.

Особено важно е, че различните командни подходи изискват много различни способности у нисшестоящите командири и техните органи. По принцип, колкото по-централизирана е една командна организация, толкова по-малки са изискванията към подчинените. И обратно, по-малко централизираните системи изискват повече творчество и инициатива от страна на нисшестоящите. При класическите циклични системи всяко отклонение от детайлната заповед, регламентираща на няколко нива надолу действията на подчинените е наказуемо.

Степента на централизация влияе също на степента, с която може да се използват новите информационни технологии за да се достигне нужния капацитет.

В бъдеще в многонационални рамки ще бъдат важни само елементите на ВС, които активно са се включили в информационната мрежа ("Information- Grid") на коалицията и по този начин могат да имат съществен принос за общата оперативна картина на обстановката (Common Operational Picture) . Приятелски войски без тази способност в едно все по- голямо виртуално бойно поле биха били не само ненужна величина, но биха представлявали дори опасност за партньорите от алианса ("friendly fire").

Способността за комуникация и командване се приема за основен множител на силите ("Force multiplier") за бъдещи военни операции. Затова се мисли за централни европейски целеви сили (Task- Force) по въпросите на комуникационната и командна способност. Тъй като става въпрос за изключително основополагащо решение е абсолютно

необходимо договарянето за общи стандарти и системи. Една възможност в тази област е развитието на „Army Tactical Command and Control Information System” (ATCCIS), която към момента е във фаза на приемане на въоръжение в рамките на многонационалната програма за оперативна съвместимост (Multinational Interoperability Program), може да служи (до развиването на единен европейски стандарт/система) като солидна основа за обмен на данни и съобщения между еднакви командни информационни системи на различни по националност войски и така да стане първото стъпало за създаване на една (съвместима със САЩ) обща оперативна картина на обстановката (Common Operational Picture). Усилено се мисли и за краткосрочни за реализиране програми за свързването на ATCCIS с командните системи на ВВС и флота на държавите, за да може да се подпомогнат процесите многонационалност (combinedness) и съвместност (jointness).

За Основна стъпка при трансформацията се счита хармонизирането на комуникационните и командните системи, както и реализацията на безупречна, обхващаща системата комуникационна архитектура, която трябва да свърже всички участници от военно и цивилно-гражданско значение. *Именно тук европейските държави се показват като изоставащи и силно концентрирани върху национални частични решения.*⁵

Централен проект, който би могъл да поведе старта на широко изравняване на C4I- системите може да бъде развитието на европейски комуникационен сателит (по примера на американската система MILSAT), който да покрива днешните и бъдещите нужди в областта на ширококолентовото пренасяне на информация, комуникация и командване. Този проект за европейски комуникационен сателит, базиран на стандарта Irv6, би могъл да се реализира в рамките на общо иницирана и финансирана европейска програма за изследване и развитие.

Паралелно с планирането на Irv6- комуникационен сателит трябва да се цели и развитието на единна софтуерно базирана предавателна система и Ultra-High-Frequency (UHF)-радио, която да осъществява както ширококолентовите комуникации през сателит, така и преноса в наземни мрежи. Аналогично на развитието при американската Joint Tactical Radio System (JTRS) една такава система би могла да образува на база на Irv6- архитектурата не само ширококолентова комуникационна и информационна мрежа с изключителна широчина, но и да изпълнява посредством софтуерно подпомагана криптография и военните изисквания съгласно стандартите по сигурността. Едно чисто национално развито решение на проекта не е нито смислено, нито може да се защити финансово. За целта това трябва да бъде многонационален проект.

⁵ Предизвикателства, проблемни области и граници на многонационалността във ВС – Institut für Europäische Politik – Berlin, 2005 <http://www.iep-berlin.de/>

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Предлаганите мерки за подобряване на способностите в областите командване и управление, комуникация и информация трябва да бъдат бързо и решително предприети от ВС.
- Трябва да се разработи концепция за ОНҚ, чиято първа задача да бъде свързването в обща мрежа с главните квартири на други страни от съюза, считани за най-важни.
- Изграждането на Task Force от главните квартири може да бъде първата крачка. Свързване в мрежа може да става например посредством защитена постоянна интернет- връзка.
- Трябва да се определи персонал за европейските Task Force за комуникационни и командни способности.

Приоритетна област 3: Разузнаване, добиване на сведения, охрана

На хармонизирането на разузнавателната информация се пада централната функция поради нейното изключително значение за политическото и стратегическото вземане на решения, както и на възприемането на заплахите и рисковете в съответните държави.

Освен това то дава възможност да се приглуши или окончателно да приключи все още разпространената практика на ”разузнаване на приятеля” между държавите от ЕС. Дори да не се разбие съществуващото “въздържане” при обмен на важна военна информацията от тактически и стратегически характер тук може да се помисли за обмен на висши офицери в съответните разузнавателни служби.

Счита се, че трябва да има координация, с която да се избегнат ненужните дублиращи задачи и действия. За целта би могло да се сключи споразумение със сателитния център на ЕС в Torrejon, където може да се внедри функция за координиране и оценка на задачите и резултатите от разузнаването. За това трябва да се развие обща концепция, която да бъде съгласувана от военна, техническа и икономическа гледна точка.

Значението, което ще имат в бъдеще сателитно подпомаганите системи (комуникация, разузнаване и др) ги прави атрактивна цел за потенциалния военен противник на база на техния незащитен дизайн и би застрашило военните способности и реакциите на Европа в случай на успешно нападение (Пърл Харбър в космоса). Затова трябва да се мисли преди всичко за ефективна система за самозащита на собствените сателити. Също така трябва да се наблюдават офанзивните развития в други страни и да се развиват стратегии и способности за Counter Space Operations. Затова сателитният център на ЕС в перспектива трябва да се развива с компонентите на операциите в космоса.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Трябва да се покаже готовност за започване на интензивни контакти с други ВС в чувствителното поле на разузнаването и събирането на данни.
- За Clearing- процесите би било добре първо да се постигне споразумение за редовни срещи на офицери от тайните служби, които да се договорят за общ списък от важни области, както и за механизъм за критериите за обмен на информация на разузнавателните служби.
- Трябва да се изрази готовност за предаване на собствени сведения, получени от разузнаването. Системата може да се изгради аналогично на модела на *Europol* и на полицейския обмен на данни в рамките на Шенгенската информационна система.

Приоритетна област 4: Транспорт и мобилност

Като дребна, но изключително полезна мярка може да се окаже изграждането на една **Cargo Tracking System** в зоната на ЕС, към чиито данни за складове, спедиция и транспортни трасета могат да прибъгват съответните оперативни главни квартири (OHQ), а при операции също и главните квартири на войските (FHQ). Също както базираните на интернет системи Cargo Tracking представлява изходната точка на по- силна „just-in-time“ (точно на време) логистика и би могла да се свърже със системата на НАТО за придвижване и дислоциране, Allied Deployment and Movement System (ADAMS).

В рамките на свързването в пул на стратегическите транспортни капацитети се предвижда изграждане на координационна клетка за въздушен транспорт към стратегическото командване на въздушния транспорт, която в перспектива да се разшири с компоненти на стратегическото командване на наземния и морския транспорт, което може да се превърне в общо стратегическо командване на транспорта.

Всяка държава – участничка може да предаде една част от своя въздушен флот в общ пул за въздушен транспорт, който е в състояние за най- кратко време да бъде мобилизиран, натоварен и прехвърлен. Останалите системи остават на национално разположение. Тъй като става дума за еднакви основни системи се предполага, че и обучението и тренировките на пилотите, както и на екипажите може да се провеждат съвместно. Снабдяването с резервни части и логистиката за стратегическия транспорт също могат да се организират съвместно. Основната идея е обаче създаването на пул от части от идентични системи заедно с техните компоненти.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Създаването на пул за транспортни капацитети ще изисква от ВС проверка на наличностите, които биха могли да се включат в многонационален транспортен флот. Тук се отнасят и спомагателните услуги и логистиката.
- От голямо значение е подготовката и прилагането на стратегическата концепция за транспорта, която ще направи възможно прибягването до многонационалния транспортен флот.
- Създаването на пул от части от идентични системи заедно с техните компоненти е в основата на концепцията.

Приоритетна област 5: Сили за отговор и подобряване на способностите

Прави се извода, че съществуват нарастващи проблеми при изпращането на войски в мисия. Ако от гледна точка на суверенитета изключим възможността за изместване на компетентностите за вземане на решения по този въпрос на над-държавно ниво (например в евро-парламента), то за да се осигури способност за реакция на ERRF и NRF особено при случай на отбрана е крайно наложително в държавите да има по-стегнати методи за това.

За решаване на проблема с легитимността на мисиите се предлага назначаването на многонационална работна група, състояща се от експерти по права на народите, чиято задача е да разработва концепции за основите на европейските мисии съобразно правата на народите и да прогнозира възможните противоречия.

Предвижда се обществен механизъм за обратна връзка за изпълнението на целите за способностите. Ще се изготвят редовни доклади за напредъка на способностите, които ще имат и достъпна за обществеността част. За разлика от валутния съюз онези, които в доклада за напредъка са оценени като лоши, няма да се наказват и няма да плащат “глоби”. Ако обаче в течение на две или три години те не изпълняват задълженията си, могат да бъдат отстранени от участие. Чрез публикуването на “грешниците” те ще се подлагат на обществен натиск.

По отношение на изграждането на ERRF до устойчива система се предвижда една опция, която да ги изгради постепенно като устойчива система и на ниво войски да се интегрира щаб, тъй като към момента те съществуват само като виртуален съюз на ВС, базиран на съобщения от националните войски, което естествено води до отпадане на възможността за провеждане на съвместни учения и тренировки, както и на бърза реакция. ERRF, подобно на NRF трябва да преминат цикъл от обучение, квалификация и сертификация. Освен това вече е наложително

да се преустанови отчасти неволното, отчасти умишленото паралелно протичане на процесите за развитие на способностите на ЕС и на НАТО и да се обединят в единен процес. Това би имало не само положителни последици за организацията на развитието на европейските способности, но би смекчило съществуващото объркване в някои централно и източноевропейски държави.

Сериозните разминавания в правно-нормативната уредба на войсковата служба (дисциплинарен ред) в различните държави обуславят нуждата от хармонизирането и. Една възможност за изграждането на общи дисциплинарни основи на високо интегрираните европейски съединения може да бъде използването на дисциплинарния ред на Европейската отбранителна общност от 50-те години. Той представлява комплексен и за времето си консенсусен проект и може да подобри значително морала на войниците в многонационалните съединения, който не винаги е добър. Като алтернатива съществува и един пълен проект за дисциплинарно право на замисления през 70-те години като съвместен ядрен флот на НАТО. Усилването на многонационалните структури във военната област или дори постепенната интеграция на различни национални части на ВС може да бъде възприето от военните само ако се базира на широко изравнена структура на заплащане, повишения и дисциплина. Именно при силно интегрираните части въпросите на военния статут, както и заплащането, продължават да играят важна роля. Много е изразен този проблем там, където, както в случая на многонационалния корпус „Североизток“, служат заедно войници от държави с големи разлики в стандарта. За да се изравнят най-грубите различия и недостатъци е добре да се създаде работна група към ЕС по въпросите на „военното изравняване“, която да анализира спецификата на националните ВС според тяхната международна употреба и да подготвя предложения за хармонизиране.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Участието на парламентите налага да се лансират законодателни инициативи за изпращане на войски, които да направят възможна бързата способност за действие в случай на необходимост от отбрана.
- За участие в работната група „Правни основи на европейските мисии“ трябва да се изготви списък от специалисти по право на народите, които да се предложат към тази група и едновременно с това да имат задачата да представляват интересите на страната.
- Процесът на обратната връзка за способностите трябва да е задача на отговорните за трансформацията във ВС и да обхваща изграждането на собствени, национални цели и намерения.

- За дългосрочното изграждане на ERRF в една устойчива система е необходимо определяне на конкретната дейност на съответните части. На фона на NRF- циклите трябва да се предвидят контингенти за тях, които вече имат опит в рамките на NRF и са подготвени. За избягване на трансатлантическо напрежение обаче трябва и наличните контингенти на ERRF да са готови за повикване за NRF- мисии.

Приоритетна област 6: Мениджмънт на придобивките за европейските ВС

За да се подобрят способностите за участие в мисии е нужно интензивно обучение и квалификация в европейски рамки. За целта е целесъобразно да се проучи, по примера на новоосновените немско-френско учебно заведение TIGER във Фасберг (техническо-логистично обучение) и в Le Luc (обучение на военни пилоти), за какви други области (оръжейни системи/платформи) би могъл да се използва този модел на обучение.

Прилагането на метода на пула е подходящо и в много други области. Така по примера на съюза на въздушния транспорт би могло да се предложи предоставянето на Eurofighter за използване по този метод. И в този случай на базата на еднаквите системи може да се провеждат съвместно обучение, тренировки, учения, снабдяване с резервни части и логистика с цел спестяване. Може да се създаде и съюз за зареждане по въздух. Тези три съюза (транспорт, бой, зареждане с гориво) могат да се дадат на разположение на ЕС и НАТО. Създаването на колективни придобивки (Collective Assets) се счита за атрактивно не само от финансова гледна точка, но и защото подпомага и идеите за коопериране между участващите държави. Тъй като се създават още по-силни връзки между държавите и едностранно отказване почти не е възможно. Общото снабдяване и поддръжка на способности системи е идеалното средство за осъществяване на интеграционния процес в областта на ВС.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- За прилагането на този метод трябва първо да се проверят всички наличности от дву- и многонационално налични системи и компоненти от оборудването и като втора стъпка, да се определят онези части, които могат да влязат в един европейски пул.

- На политическо ниво трябва да се проведат съответните преговори. Трябва да се изхожда от големите проекти като Tiger, Eurofighter, и други, след което допълнително да се опишат и допълващите компоненти (поддръжка, логистика, обучение), които също трябва да влязат в европейски пул.

- По отношение на обвързването трябва да се проверят възможностите и да се състави списък с приоритети, след което да се отправят предложения към партньорите.

Приоритетна област 7: Коопериране във въоръженията

Направена е констатацията, че в бъдеще само консолидирана, европейски хармонизирана оръжейна промишленост ще бъде в състояние дългосрочно да снабдява европейските държави със собствени оръжейни продукти, да ограничи съществуващите зависимости от трети страни (преди всичко от САЩ) и като конкурентен участник да стъпи на нови външни пазари.

В тази връзка се препоръчва привличане на представители на индустрията в рамките на междуведомствени обсъждания, с представители от съответните министерства (на външните работи, на отбраната, на икономиката и на финансите), за да преценят възможностите за хармонизиране на европейския оръжеен пазар.

Счита се, че тъй като всяка държава има естествен интерес от запазването на оръжейната си промишленост (и зависимите от нея работни места), то досега практикувания модел на коопериране на 'Juste Retour' в скоро време няма да бъде преодолян. Затова е важно договарянето за общ план за развитието на оръжейните продукти, който да скицира дългосрочната перспектива за развитието на оръжейните продукти и така да създаде необходимата прозрачност между държавите.

Друга мярка в тази област трябва да бъде хармонизирането на националните цикли за планиране и модернизиране в сектора на въоръженията. Всички европейски държави планират и модернизират оръжейните си стоки на базата на различни национални калкулации и времеви хоризонти. Различните вариации обхващат между другото и области като наличност, необходимост, оставаща годност, възможности на бюджета, както и политически вторични влияния като избори, настроения на населението и др. Ако стремежът в тази връзка е да се постигне коопериране, то първата стъпка трябва да бъде хармонизирането на циклите на планиране и модернизация. За целта специална работна група трябва да изработи метод за хармонизиране, който да бъде одобрен от всички членове на съюза.

Счита се за удачно създаването на европейска агенция за тази област, която да се структурира като мрежа за да може да обвърже европейските ресурси. Целта е да се създадат общи изследователски програми в рамките на тази структура. Те трябва да обхващат високотехнологични и ориентирани към бъдещето задачи (информационни и комуникационни технологии, криптография, нано- и биотехнологии и др.)

Предлага се инициатива за разбирателство между държавите-партньори относно военното използване на комплекса за сателитна навигация „Галилео” в рамките на ЕС. Така системи като немската TAURUS, британско-френските Storm Shadow/SCALP или разузнавателните сателити, ще могат да прибъгват до по-прецизните европейски координати на позиции и цели и така да се “еманципират” от американските GPS. При всички случаи обаче трябва да се отклони опцията, при която американските ВС ще са в състояние да изключват „Галилео” в кризисни и конфликтни ситуации, както това стана в миналото с американската GPS.

Европейското развитие на High Altitude Long Endurance Unmanned Air Vehicle (HALE UAV) е подходящ, като никой друг оръжен проект, за мисии във всички възможни сценарии на кризи и конфликти. Той затваря критична пролука между сателитно- и самолетно подпомагана охрана и така допринася в значителна степен за създаването на ситуационна осведоменост (Situational Awareness). Тук е вероятно адаптирането на американската станция Global Hawk (Northrop Grumman). Тъй като концерните Northrop Grumman и EADS вече работят съвместно по проект за “Euro- Hawk” то скоро това може да стане реалност.

В областта на стратегическото разузнаване се предвижда развитието на сателитно подпомаган елемент за оптично откриване на маскирани или подземни съоръжения, както и на възможността за глобално прилагане на спектрално аналитичния метод за подобряване на стратегическата оценка на ситуацията, както и на съответното планиране и провеждане на операцията. За да се осигури широка оперативна съвместимост в европейски рамки, трябва като начало да се осъществи съответното прекрояване на дизайна на комуникациите на управлението и на пресечните линии съобразно сателитния център на ЕС.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Отначало на политическо ниво трябва да стане общо оценяване на наличностите на оръжейните промишлености на страните и тенденциите за тяхното развитие, за да се състави от това концепция.
- В МО трябва да се изградят Task Force по темата оръжейно коопериране, които да извършват сондажи в контакт с предприятията за интересите и вижданията на индустрията. Освен това те трябва да разработят студия за потенциала и възможностите за коопериране в оръжейната индустрия в Европа.

Приоритетна област 8: Многонационални съединения

Уеднаквените принципи на мисиите “Task Force Harmony” са не само условие за успешното провеждане на *Combined Operations*, но

представляват и един елемент на доверие между участниците. Освен това уеднаквяване е необходимо преодоляването и на множество други паралелно съществуващи разлики. Те не са обусловени само отчасти от разнообразното оформление на националните военно-правни системи, а както беше подчертано по-горе, основно на базата и заради различните командни философии. За това хармонизирането на различните командни философии или поне съобразяването с тях е крайно необходимо за да функционира нормално едно многонационално съединение.

Във ВС на „старите” и „новите” държави в НАТО и ЕС, независимо от процеса на стандартизация и по обективни причини (старата техника определя старата тактика) все още се практикува различна теория за използване на войските и силите, а от там и различни форми на оперативно използване на съединенията и различна тактика на действие на войските и силите. Тук ще си позволя отново да цитирам министъра на отбраната Аню Ангелов, от същия доклад: *„Когато говорим за съществуващата сега техническа несъвместимост, например на въоръжението на ВВС, трябва много добре да отчитаме, че такава техническа и оперативна несъвместимост ще има, докато имаме такива самолети на въоръжение, независимо от това какви устройства ще сложим на тях”*⁶. Аз бих допълнил, че това почти в пълна степен важи и за корабите от ВМС.

Тъй като е невъзможна тоталната подмяна на техниката (с нова или стара от НАТО), то е целесъобразно поне да бъдат уеднаквени принципите и методите на водене на военни действия на оперативно и стратегическо ниво, а на тактическо да бъдат така съобразени, че да не си пречат при изпълнение на задачите. За това обаче е нужен национален подход от всяка държава при разработването на нейните стратегически документи и оперативни концепции. Защото у нас разработваните концепции, стратегии или планове (за модернизация или инвестиции в отбраната), закони или други нормативни документи на политическо или стратегическо ниво, докато преминават през тежката процедура на одобрение и съгласуване, са винаги оборвани или вече морално остарели или неизпълними. В същия момент оперативното и тактическо ниво на ВС остават без обновена и адекватна нормативна база и са силно затруднени при изпълнението поставяните задачи. В случая големият проблем не е в наличието в строя все още на завършили образованието си в съветски академии или липсата на нови обучени кадри в западни академии. И едните и другите са дисциплинирани и изпълнителни, което е най-големият проблем. Те са длъжни да изпълняват старите устави, наставления или доктрини, а в различни ситуации - различни нормативни

⁶ Ibid 3

документи, често пъти и такива, които се разминават тотално с тактиката на действията с обслужваната стара техника.

Поради това първоначално в многонационалните съединения се започва с хармонизиране на дисциплинарните и правно-управленски (административни) предписания (устави). Палитрата на противоречащи си или нуждаещи се от хармонизиране предписания(устави) се простира от служебно- правната и административно- правната област до техническите въпроси и тези за околната среда.

Тясно свързано с въпроса за хармонизирането на принципите на мисиите и дисциплинарно- правните указания е и уеднаквяването на регулаторите от технически вид- въпросите на допускане, сертифициране и проверка на военни уреди от всякакъв вид. Съществуващите указания и мерки се различават не само между отделните европейски държави, но вътре в много страни няма съгласуване между военните изисквания и приетите от цивилния сектор регулатори (TÜV, ASU). Една централна, европейска институция за допускане и сертифициране на военна техника и прибори, ако и се предоставят необходимите компетенции, не само ще допринесе за хармонизирането, но и ще помогне за преодоляването на прекомерното регулиране в някои нации.

За да се очертае направлението за преодоляване на трудностите и да се види защо многонационалните съединения се явяват приоритетна област за развитието на способностите на ЕС е добре да се разгледат някои характерни особености на реални многонационални съединения:

Най-общо немско-френската бригада и Еврокорпуса представляват пример за възможностите за реализиране на едно широко многонационално военно коопериране (Force Pooling) и служат като гравитационен център за по-нататъшното задълбочаване на интеграцията във ВС. При това обаче, при вземането на решение за участие в Еврокорпуса не винаги на преден план е стояла “Европейската идея”, а твърдите финансови и политически ограничения. Така например в белгийския случай решаващ е бил скромния факт, че Белгия трябва да поеме управлението на един многонационален НАТО-корпус от състава на Главните сили за отбрана, което не е била в състояние да изпълни поради процеса на редуциране на собствените ВС. По този начин Еврокорпусът се оказва добър покрив за оставащите белгийски съединения.

Немско-холандския корпус е създаден на първо място въз основа на желанието на холандското правителство с цел извличане на мирни дивиденти под формата на намаляване на финансовите разходи във военната област, но и също с цел по-нататъшно съхраняване на нивото корпус в своите ВС.

Многонационалният корпус “Североизток” (немско-датско-полски) е изграден на основата на бившия немско-датски корпус LANDJUD.

Интересите на Дания за това са били на първо място да участва в една оперативна главна квартира на ниво корпус: Ако LANDJUD беше премахнат без никакво заместване, датските СВ щяха да бъдат лишени от възможността да назначават и да обучават техните офицери на важното оперативно ниво, между дивизия и съвместна главна квартира.

Подобни са интересите, валидни и за Полша, която като новоприет член на НАТО проявяваше изключителен интерес към придобиването на опит в рамките на атлантическия съюз.

Като обобщение може да се каже, че многонационалният корпус “Североизток” със сигурност в следващия период няма да има сериозно военно приложение (използване), но в него се изпробват способностите за коопериране във военната област в рамките на НАТО и ЕС на източно- и западноевропейския менталитети и култури и се осъществява тяхното подобряване. Този опит ясно показва, че различните изходни социални придобивки при многонационалното коопериране могат да създават точно толкова пречки, колкото и различните начини на водене на военните действия и различните военни устава.

Може би една крайна мярка към момента, но твърде реалистична в бъдеще, ако тенденциите на развитие останат същите е задоволяването на недостига от квалифицирани войници/военни с чужденци. По примера на Херцогство Люксембург и други държави биха могли да последват този модел, но за това трябва да се развият специални критерии за избор (като езикови знания, отношение към националната държава и др.)

Комуникацията между войници от различни националности представлява все още основно предизвикателство по време на многонационалните мисии и учения. Началото на широка европейска интеграция на ВС остава далеч зад очакваните възможности без хармонизиране на основите на комуникацията. В много многонационални съединения се развива вместо културата “един с друг” много повече културата “един до друг”. Така се създава, редом с официалната военна структура и една неофициална (базирана на общия език) мрежа, която не само противоречи на основния замисъл на многонационалното коопериране, но и може да попречи на хода на функциите в съответното съединение. Затова от голямо значение е дълбокото многонационално преплитане на всички групи звания, както и своевременното насърчаване на общия английския език. Принципът, че само там, където има съвместно (многонационално) командване, там трябва наложително да има и база за разбиране, поради факта на разпадането на класическите структури и йерархия в хода на трансформацията на ВС, постепенно ще загуби валидността си.

За да се противодейства на тази тенденция на войниците на бойното поле или в кризисни райони могат да се предложат заедно с вербалните

комуникации алтернативно и семиотични форми за контакт. Чрез свързани в мрежа Notebooks заповедите в мисията биха могли да се предават като комуникации на бойното поле на оптично/графично ниво. Тъй като при една основана на логика и картина комуникация може да се прибегне, както до съществуващи/познати символи и тактически знаци (Allied Publication and Procedures APP-6(A)) така и до приспособени Commercial-off-the-Shelf – продукти. Такава форма на свързване в мрежа е не само проста в използването, но може да има изключителен икономически ефект.

Изводите от тази приоритетна област за ВС са:

- Уеднаквяването на принципите на мисиите “Task Force Harmony” е не само условие за успешното провеждане на Combined Operations, а и много силен сигнал за доверие между участващите нации.
- Хармонизирането на различните командни философии, както и на различните схващания за формите на оперативно използване на съединенията, а така също и на дисциплинарните и правно-управленски (административни) предписания (устава) е крайно необходимо за да функционира нормално едно многонационално съединение.
- Уеднаквяването на регулаторите от технически вид- въпросите на допускане, сертифициране и проверка на военни уреди от всякакъв вид е предпоставка и условие за оперативна съвместимост, без която рязко пада нивото на ефикасност на съединението. При развитието на един “EU-TUV” се препоръчва да се провеждат редовни консултации с цивилните учреждения, за да може в национални рамки да се въведат еднакви цивилни и военни стандарти и това да се отрази в общ технически наръчник.
- Необходими са усилия за преодоляване на разнородната езикова база. Комуникацията между войниците от различни националности все още представлява основно предизвикателство по време на многонационалните мисии и учения.
- Желаящите да участват в многонационално съединение почти винаги имат различни мотиви и интереси, разпростиращи се от стремежа за намаляване на финансовите разходи, през желанието за съхраняване на определено командно ниво в своите ВС, до придобиването на опит в рамките на атлантическия съюз. Този факт трябва да бъде съобразен още при договарянето между страните, за да не се получи сериозно разминаване с очакванията им.
- Може да се развие общ стандарт за семиотична комуникация, който да е ориентиран по действащите системи за представяне като APP-6(A).
- Трябва да има стремеж за изравняване или поне доближаване на социалните придобивки в многонационалните съединения, особено когато

стандарта на живота в участващите нации се различава съществено. Различните изходни социални придобивки при многонационалното коопериране могат да създават точно толкова пречки, колкото и различните начини на водене на военните действия и различните военни устави.

След така направения анализ и оценка на вижданията за развитие на способностите на ВС за отбрана чрез мерки в начертаните приоритетни области, както и с отчитането на специфичните особености на региона, бихме могли да формулираме какви са възможностите за международни партньорства в отбраната за нас.

Възможности за международни партньорства, произтичащи от:

Приоритетна област 1: Трансформация

❖ Включване на наши представители във важните за страната модули (те имат право да приемат нови членове, без да е необходимо да променят модула като такъв)

❖ Да се взимат европейската методиката за оценка на оръжейните проекти, посредством която да се извърши преглед на всички стари и нови проекти и да не се допуска инвестиране в такива оръжейни продукти, които в течение на няколко години могат да се окажат отживелица. При оценката да се приложи критерия “годност за NCW”. Би било целесъобразно в оценката да участват европейски специалисти, за да се избегне субективизъм (става въпрос за много пари). Тези проекти, които не са годни за NCW да се модифицират, доколкото е възможно, а ако не е възможно - да се зачеркнат от списъка на бъдещите планове. Корекциите на заданията, техническите спецификации и системните проекти да се извършат в съответствие с европейски методики и процедури.

❖ Включване на страната (институционално чрез МО и на частния сектор с подкрепата на МО) в съвместно финансирани изследователски проекти в някои от приоритетните области, като например:

○ Базирани на IPv6 мрежови структури (както и на ниво сензори, оръжейни системи и командване)

○ Системи за управление на данни и информация (вкл. Data Mining-, Data Fusion-, Decision Support - Tools)

❖ Разработване на концепции и доктрини за промяна посоката на всички видове ВС, длъжности и подразделения. Те да са в съответствие (съвместими) с тези на водещите европейски държави (Германия, Франция, Великобритания), тъй като в най-общия случай те ще са водещите нации в случай на операция при отбрана.

❖ Разработване на дидактична концепция за трансформацията, която да се включи в образователните и учебните планове на ВВУЗ и ВС. Да се съгласува на европейско и НАТО – нива.

Приоритетна област 2: Способности за командване и управление (command & control) и комуникации

❖ Да се предприемат стъпки за установяване на сигурни информационни и комуникационни връзки между СКС и ОНҚ (командванията на операциите) на държави от ЕС и EUMS.

❖ Участие с предложения или експерти при разработването на ОНҚ- Manning Guide за европейските ВС.

❖ Чрез промяна в нормативната база (базирана на съвместни научни изследвания и отчитане на опита) да се извършат необходимите корекции в прилаганата командна философия във ВС за да се намалят съществуващите разлики със системите за командване и управление на старите НАТО-държави.

❖ Активно участие в договарянето за общи стандарти и системи при изграждането на европейски *Task-Force* по въпросите на комуникационната и командна способност. Защита на националните интереси.

❖ При изграждането на единната система за командване и управление на БА да се вземе предвид факта, че „Army Tactical Command and Control Information System” (ATCCIS) вероятно ще е първото стъпало за създаване на една (съвместима със САЩ) *Common Operational Picture* и сигурно ще се свърже с командните системи на ВВС и флота на държавите от ЕС.

❖ При изграждането на единната система за командване и управление на БА да се вземе предвид факта, че централен проект, който би могъл да поведе старта на *широко изравняване на САИ- системите* може да бъде развитието на европейски комуникационен сателит. Както и, че този проект, базиран на стандарта Irv6, би могъл да се реализира в рамките на общо иницирирана и финансирана европейска програма за изследване и развитие.

❖ При изграждането на единната система за командване и управление на БА да се вземе предвид факта, че развитието на единна софтуерно базирана предавателна система и *Ultra-High-Frequency(UHF)*-радио за европейските ВС на база Irv6- архитектурата ще бъде многонационален проект.

Приоритетна област 3: Разузнаване, добиване на сведения, охрана

❖ Обмен на висши офицери в съответните разузнавателни служби.

❖ Предприемане на съвместни инициативи за да приключи все още разпространената практика на ”разузнаване на приятеля” между държавите от ЕС.

Приоритетна област 4: Транспорт и мобилност

❖ Участие в свързването в пул на стратегическите транспортни капацитети.

Приоритетна област 5: Сили за отговор и подобряване на способностите

❖ Инициране на законодателна инициатива за опростяване на процеса за вземане на решение за участие в мисия при случай на отбрана (задействане на Чл. 5) с цел да се осигури способност за реакция на ERRF и NRF за провеждане на операция на територията на страната.

❖ Във всички области да се отчита и развитието на способностите на ЕС, тъй като това ще бъде обединен процес с този в НАТО

❖ Активно участие в разработването на правно-нормативната уредба на войсковата служба (дисциплинарен ред) на европейските многонационални съединения.

❖ Участие в работната група към ЕС по въпросите на “военното изравняване” (военния статут, заплащането) и защитаване на националните интереси.

❖ На фона на NRF- циклите(НАТО) и EUBG – циклите (ЕС) да се предвиди личния състав, който вече имат опит в едните от тях да има готовност за повикване и в другите.

Приоритетна област 6: Мениджмънт на придобивките за европейските ВС

❖ Прилагане на метода на пула навсякъде, където е възможно, с цел спестяване на материални и финансови средства чрез провеждане на съвместно обучение, тренировки, учения, снабдяване с резервни части и логистика. Общото снабдяване и поддръжка на способности/системи е идеалното средство за осъществяване на интеграционния процес в областта на ВС.

Приоритетна област 7: Коопериране във въоръженията

❖ Участие в работната група при разработването на метода за хармонизиране на националните цикли за планиране и модернизиране в сектора на въоръженията и защита на националните интереси.

❖ Активно включване в общите изследователски програми, обхващащи високотехнологични и ориентирани към бъдещето задачи

(информационни и комуникационни технологии, криптография, нано- и биотехнологии и др.)

❖ Разчети за военното използване на комплекса за сателитна навигация „Галилео” в системата за командване и управление на БА.

❖ Изследване на възможността за ползване на данни от европейското развитие на *High Altitude Long Endurance Unmanned Air Vehicle* (HALE UAV) - “Euro- Hawk” в интерес на отбраната на съюза и страната.

❖ Създаване на условия за получаване на данни от сателитно подпомаганя елемент за оптично откриване на маскирани или подземни съоръжения, както и за прилагане на спектрално аналитичния метод за подобряване на стратегическата оценка на ситуацията при провеждане на отбранителни операции.

❖ Изграждане в МО на „Task Force” по темата оръжейно коопериране;

Приоритетна област 8: Многонационални съединения

❖ Крайно време е да се предприемат мерки и в нашия региона за получаване на добавена стойност в областта на отбраната чрез създаване на реални бойни многонационални съединения. Това може да ни позволи да намалим финансовите разходи, да съхраним някои командни нива в нашите ВС (корпус), да съхраним някои родове сили (подводни, противоподводни, десантни), да участваме в реална оперативна главна квартира или да придобием опит в рамките на атлантическия съюз.

❖ С едно многонационално съединение в региона можем да изпробваме и способностите за коопериране във военната област в рамките на НАТО и ЕС на източно- и западноевропейския манталитети и култури от наша гледна точка.

❖ Целесъобразно е прилагането на новите семиотични форми за контакт (при които чрез свързването в мрежа на Notebooks заповедите на бойното поле в рамките на мисията биха могли да се предават като комуникации на оптично/графично ниво) особено при комуникацията с гръцки и турски военнослужещи. Едно съчетаване на тези форми с известни умения по английски език би имало много голям ефект.

От изложеното до тук бих могъл да направя изводи и за някои **ограничения в международните партньорства в отбраната**, породени както от обективни причини, така и поради спецификата на региона. Много характерно тук е, че докато възможностите за партньорства са във всички приоритетни области, ограниченията се фокусират основно в областта на многонационалните съединения и в системите за командване, управление и комуникации. И така, кои са основните ограничения:

❖ Командването на войските и силите (контингентите) в операция (мисия) е национална отговорност. Това не бива никога да го забравяме. И като такава, то се подчинява на чисто национална законодателна и нормативна база. Структурите, длъжностите, функционалните задължения, процедурите вътре във всяка нация са специфични за нея. Никой отвън не е в състояние да алгоритмизира процесите и да създаде софтуер, който да отговаря на националните нужди. За това и закупуваните отвън софтуерни приложения за командване и управление (C2PC) и симулационни системи (JCATS) не са ефективни и не се използват с желание от командирите – особено от ВМС.

❖ В националната нормативна база, регламентираща жизнения цикъл на оръжейните системи явно има пукнатини, поради които (или заради икономии на средства) етапите „Проучване” и „Определяне на изискванията” се изпълняват формално и довеждат често в началото до неясни въпроси, които след изпълнение на проекта може да се окажат съществени (липса на съвместимост със системите на партньорите).

❖ Сериозно ограничение за осъществяването на международни партньорства в отбраната може да се окаже несъвместимостта на разработваните системи за командване и управление във ВС поради факта, че изпълнението на изискванията на основният военен стандарт, използван при внедряването и развитието на комуникационни и информационни системи в Българската армия (ВС 40095:1991 „Създаване и въвеждане в експлоатация на автоматизирани системи за управление с военно предназначение”) не води до необходимите нива на съвместимост на разработваните в МО и БА системи С4 със съответните системи на НАТО и не покрива основните изисквания на стандартизационните документи на НАТО от серията STANAG's , AQAP, ARMP, ACPM и други. Освен това, до въвеждането на военния стандарт, който ще включва най-съвременните изисквания в тази област, трябва да се имат в предвид и високите международни и европейски стандартизационни изисквания от серията ISO / IEC в областта на информационните технологии, въведени като национални изисквания с Българските държавни стандарти /БДС/.

❖ В нашия регион няма създадени реални бойни многонационални съединения. Това усложнява интеграцията не само защото се явява първа стъпка, а и поради липсата на опит. Единствено HELBROC се доближава до критериите.

❖ Не са уеднаквени принципите на мисиите за контингентите от различните европейски държави.

❖ Различните командни философии в едно многонационално формирование може да доведат до „говорене на различни езици” въпреки перфектното владеене на английски език.

❖ Различната теория и практика за оперативното използване на войските и силите и тактиката им на действие сериозно може да затрудни многонационалното партньорство или да доведе до рязко снижаване на бойната ефективност на формирането.

Така например, за нашия регион, у нас (и в Румъния в известна степен):

- Базова е все още е съветската военна наука;
- В зависимост от квалификацията на командирите в различните видове ВС и формирования са въведени елементи от твърде съществено различаващи се системи (USA, UK, Франция, Германия, Гърция, Турция,);
- НАТО-терминологията в много случаи е въведена механично или с неразбираем превод;

Гърция и Турция си имат свои военни теории, в Македония, Сърбия и Черна гора старите национални системи са несъществено променени.

❖ Финансови затруднения.

Въпреки, че една от целите на многонационалното коопериране в отбраната е икономии на средства, за да се постигне това е необходимо първо в инициативите да се инвестират средства, което може да се окаже съществена пречка особено за по-големи проекти.

❖ Политически ограничения.

Наличието на политическа воля за многонационално партньорство е основополагащо. Често пъти обаче, поради чисто национални исторически наславания и стремежи за съхраняване напълно на суверенитета, тази воля я няма. Тази пречка е особено характерна за нашия регион и без нейното преодоляване няма да има напредък.

❖ Различни интереси на желаещите партньорство:

- намаляване на финансовите разходи
- съхраняване на определено командно ниво (корпус) в своите ВС
- участваме в една оперативна главна квартира
- придобием опит в рамките на атлантическия съюз
- изпробване на способностите за коопериране на различни менталитети и култури

❖ Разнообразната национална езикова база и незнаенето на английски език.

Принципът, че само там, където има съвместно (многонационално) командване, там трябва наложително да се знае английски език продължава да е валиден в нашите ВС. Не са много съществени разликите и в съседните нам страни-членки на НАТО, а да не говорим за тези, които са извън Алианса.

❖ Комуникацията между войници от различни националности.

Създаването редом с официалната военна структура и на една неофициална (базирана на общия език) мрежа, не само противоречи на основния замисъл на многонационалното коопериране, но и може да

попречи на хода на изпълнението на задачите при участие в операция на съответното съединение.

❖ Не са хармонизирани дисциплинарните и правно-управленски (административни) предписания (доктрини на ВС, устави, наставления, ръководства)

❖ Не са хармонизирани системите за военно образование и квалификация

❖ Различните изходни социални придобивки.

При многонационалното коопериране те могат да създават точно толкова пречки, колкото и различните начини на водене на военните действия и различните военни устави.

В заключение бих искал да обобщя, че в бъдеще най-големият приоритет на всички в Европа ще бъде по-доброто обвързване на съществуващите европейски ресурси и употребата им целенасочено за повишаване способностите на ВС. При това в значителна степен ще се стигне до това, че националният егоизъм в европейски рамки ще бъде нарушен за сметка на ориентирани към печалба кооперации в Европа.

За европейските държави, на база на техните тесни финансови и военни капацитетни възможности, съществува широко поле за пресичане на интересите, които трябва да бъдат фиксирани в споразумение за широка реформа на европейските ВС. За реализирането на международни партньорства в отбрана е нужна абсолютно надеждна правна и институционална рамка, която да дава гаранция на държавите-членки, че имат право да ползват при нужда придобивките на съответните партньори. Докато такава не се създаде, няма да има напредък.

България трябва да участва активно в тези процеси както в НАТО, така и в рамките на ЕС и по този начин да даде своя принос и да завоюва своето достойно място. Изключително важно е да участваме в специализирането и разпределението на ролите.

Трябва да загърбим историческото минало и да ориентираме нашето мислене вече не срещу съседа-потенциален враг, а към съседа-настоящ партньор и по този начин, чрез реализиране на някои от очертаните по-горе възможности, да реализираме идеята за синергията, да си увеличим потенциала за отбрана и в същото време да спестим средства.

Благодаря Ви за вниманието!

Използвана литература:

1. Актуализиран план за организационно изграждане и модернизация на Въоръжените сили до 2015 г., (Постановление на МС № 54 от 21 март 2008 г. Обн. ДВ. бр.33 от 28 Март 2008г., <http://tax.bg/bg/laws/ldoc/2135584171>

2. Стойчев, С.К. „Военният аспект на политиката за сигурност и отбрана”, София, ВИ, 2000г.

3. Аню Ангелов, Доклад на Националната конференция на тема „Интелигентната отбрана: националната отбранителна политика и инвестициите в отбраната през второто десетилетие на 21-ви век”, София, ЦВК, 29 март 2011 г.

4. Предизвикателства, проблемни области и граници на многонационалността във ВС – Institut für Europäische Politik – Berlin, 2005
<http://www.iep-berlin.de/>

5. Ник Уитни, „Да съживим европейската политика за сигурност и отбрана”, http://www.ecfr.eu/page/-/BG_ESDP_Executive_SummaryBG.pdf,
http://www.nato.int/docu/review/2005/issue1/bulgarian/interview_b.html

6. Резюме на „Отчет за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми на Министерството на отбраната към 30 юни 2011г.”, http://www.mod.bg/bg/doc/drugi/20110830_MO_Rezume.pdf